

Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών
Τμήμα Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης
(ΘΙΣΤΕ)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
Ακαδημαϊκό έτος 2017-2018

Σύνολο μαθημάτων: 40 (24 επισκοπήσεις, 12 Διαλέξεις, 4 Σεμινάρια)

30 πιστωτικές μονάδες ανά εξάμηνο= 60 ανά έτος

240 πιστωτικές μονάδες για τη λήψη πτυχίου

Κάθε μάθημα του Α' και Β' έτους: 5 πιστωτικές μονάδες

1 Διάλεξη: 7 πιστωτικές μονάδες

1 Σεμινάριο: 9 πιστωτικές μονάδες

1 Πρακτική Άσκηση: 7 πιστωτικές μονάδες

1 Πτυχιακή Εργασία: 16 πιστωτικές μονάδες (=1 Διάλεξη: 7 πιστωτικές

Μονάδες+1 Σεμινάριο: 9 πιστωτικές μονάδες)

Πεδία

I. Ιστορία και Θεωρία της Τέχνης και της Αρχιτεκτονικής (ΙΣΘΕΤΑ 001-499)

Συντομογραφίες:

Δ=Διάλεξη

ΤΕ=Τέχνη

ΑΡ=Αρχιτεκτονική

Σ=Σεμινάριο

ΤΕ=Τέχνη

ΑΡ=Αρχιτεκτονική

Κωδικοί:

Δ-ΙΣΘΕΤΑ 001-199

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 001-099

Δ-ΑΡ-ΙΣΘΕΤΑ 100-199

Σ-ΙΣΘΕΤΑ 200-499

Σ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 200-399

Σ-ΑΡ-ΙΣΘΕΤΑ 400-499

Π. Φιλοσοφία της Τέχνης και Ανθρωπιστικές Επιστήμες (ΦΙΤΑΕ 500-999)

Συντομογραφίες:

Δ=Διάλεξη

ΦΙ=Φιλοσοφία

ΑΝ=Ανθρωπιστικές Επιστήμες

Σ=Σεμινάριο

ΦΙ=Φιλοσοφία

ΑΝ=Ανθρωπιστικές Επιστήμες

Κωδικοί:

Δ-ΦΙΤΑΕ 500-699

Δ-ΦΙ-ΦΙΤΑΕ 500-599

Δ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 600-699

Σ-ΦΙΤΑΕ 700-999

Σ-ΦΙ-ΦΙΤΑΕ 700-899

Σ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 900-999

Οι μοναδικοί κωδικοί του κάθε μαθήματος παραμένουν σε ισχύ, ενεργοποιημένοι ή μη, έως ότου εξαντληθούν.

Α' και Β' έτος: 24 υποχρεωτικά μαθήματα

Α' εξάμηνο

A1 Ιστορία της Τέχνης: εποπτική εισαγωγή (Συνδιδασκαλία)

Υπεύθυνος μαθήματος: Ανδρέας Γιακουμακάτος

Διδάσκοντες: Δημοσθένης Δόνος (Αρχαία και Μεσαιωνική Τέχνη), Ανδρέας Ιωαννίδης (Νεοελληνική Τέχνη, Μπαρόκ και Αναγέννηση), Κώστας Ιωαννίδης, Ασημίνα Κανιάρη, Νίκος Δασκαλοθανάσης, Ανδρέας Γιακουμακάτος.

Εποπτική εισαγωγή στο σύνολο των περιόδων, ρευμάτων, κινημάτων και τάσεων της ιστορίας της τέχνης της Δύσης από την αρχαιότητα έως τις μέρες μας.

A2 Ιστορία της Αρχαίας Τέχνης (Προσφερόμενο ως ελεύθερης επιλογής)

Υπεύθυνος Καθηγητής: Ανδρέας Ιωαννίδης

Διδασκαλία: Δημοσθένης Δόνος

Στόχος του μαθήματος είναι η επισκόπηση της αρχαίας ελληνικής τέχνης από τον 10ο αι. π.Χ. έως και τα τέλη του 1ου αι. π.Χ. αιώνα, κατά τη διάρκεια δηλαδή της διαμόρφωσης και ανάπτυξης του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού στον ανατολικομεσογειακό χώρο. Την περίοδο αυτή διαπιστώνεται η δημιουργία υψηλής ποιότητας τεχνών, κέντρο των οποίων ήταν ο άνθρωπος με τις ποικίλες δραστηριότητές του στη δημόσια και ιδιωτική σφαίρα της κοινωνίας στην οποία ζούσε. Η αρχαία ελληνική τέχνη εξέφρασε σταδιακά και ανά εποχή ιδανικά και αξίες που απηχούσαν τα εκάστοτε πολιτεύματα (αριστοκρατικό, τυραννικό, δημοκρατικό, μοναρχικό), αλλά και τη σχέση του ανθρώπου με τις λατρευόμενες θεότητες, ανθρωποκεντρικές επίσης. Στα μαθήματα εξετάζονται ανά εποχή οι βασικές κατηγορίες της αρχαίας ελληνικής τέχνης (αρχιτεκτονική, γλυπτική, ζωγραφική, αγγειογραφία και μικροτεχνία). Η επισκόπηση τελειώνει με την προσέγγιση του αρχαίου ελληνικού με το ρωμαϊκό πολιτισμό και τη δημιουργία του λεγόμενου ελληνορωμαϊκού πολιτισμού.

A3 Ιστορία της Τέχνης της Μεσαιωνικής Ευρώπης (Θα διδαχθεί κατ' εξαίρεση κατά το ακαδημ. έτος 2018-2019.)

Κέλλυ Λινάρδου

Στόχος του μαθήματος είναι η επισκόπηση των εξελίξεων στην Ευρωπαϊκή τέχνη από τον 4^ο έως τον 14^ο αιώνα. Οι διαλέξεις μοιράζονται ανάμεσα στην τέχνη της Ύστερης Αρχαιότητας, τη Βυζαντινή τέχνη και την τέχνη της Μεσαιωνικής Δύσης, με ιδιαίτερη έμφαση στη μνημειακή ζωγραφική, τη γλυπτική και έργα μικροτεχνίας.

A4 Ιστορία των Αισθητικών Θεωριών 1: Αρχαιότητα – Νεότεροι χρόνοι (Συνδιδασκαλία)

Παναγιώτης Πούλος

Το μάθημα συνιστά επισκόπηση της ιστορίας της φιλοσοφίας μέσα από το πρίσμα της ανάπτυξης των αισθητικών θεωριών. Καλύπτονται εδώ οι ιστορικές περίοδοι της Αρχαιότητας, του Μεσαίωνα, της Αναγέννησης, του 17^{ου} αιώνα, του Διαφωτισμού, καθώς και του πρώτου μισού του 19^{ου} αιώνα. Πιο συγκεκριμένα, εκτίθενται διαδοχικά τα επιχειρήματα που αντλούνται από τα έργα του Πλάτωνα, του Αριστοτέλη, της ελληνιστικής φιλοσοφίας (Στοά, Κήπος, Σκεπτικοί, Κυνικοί) και της ελληνορωμαϊκής παράδοσης, της φιλοσοφίας της Ύστερης Αρχαιότητας (Πλωτίνος, Αυγουστίνος), της ύστερης βυζαντινής και δυτικής χριστιανοσύνης, των αναγεννησιακών φιλοσόφων, λογίων και καλλιτεχνών, όπως και των φιλοσόφων που συνδέονται ποικιλοτρόπως με τα ρεύματα του ορθολογισμού και της εμπειριοκρατίας, του κριτικισμού, του ιδεαλισμού και του ρομαντισμού. Η ιστορία αυτή, η οποία συσχετίζεται με τα ευρύτερα πολιτισμικά, καλλιτεχνικά και επιστημονικά συμφραζόμενα, επιδιώκει να αναδείξει τις παραμέτρους εκείνες που μας επιτρέπουν να προσδιορίσουμε με ακρίβεια τόσο τις έννοιες της τέχνης και της καλλιτεχνικής δραστηριότητας όσο και τον αντίκτυπό τους στη ζωή και τη σκέψη.

A5 Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία

Άντα Διάλλα

Ο στόχος του μαθήματος είναι να παρουσιάσει τις κυριότερες οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές και πολιτισμικές συνιστώσες που διαμορφώνουν τις ευρωπαϊκές εμπειρίες κατά τον 19^ο αιώνα. Ο σκοπός δεν είναι να παρουσιαστεί ένα σύνολο ιστοριών των επιμέρους χωρών της ευρωπαϊκής ηπείρου, αλλά η ταυτόχρονη πραγμάτευση των εξελίξεων που διαμόρφωσαν τον σύγχρονο κόσμο, έτσι ώστε οι φοιτητές να έχουν τη δυνατότητα να αντιλαμβάνονται τη σημασία των υπερεθνικών διαδικασιών, την εσωτερική διαφοροποίηση και την αλληλεπίδραση, την ενότητα αλλά και την ποικιλία

των ευρωπαϊκών εμπειριών. Τα μαθήματα οργανώνονται θεματικά και γύρω από σημαντικές έννοιες κλειδιά, όπως κινήματα, επαναστάσεις, ρεύματα ιδεών, έθνος-κράτος, αυτοκρατορίες, κοινοβουλευτικά καθεστώτα, συνασπισμοί κρατών, διατηρώντας πάντα στον διανοητικό ορίζοντα την χρονική ακολουθία των φαινομένων.

A6 Αγγλική Ορολογία Τέχνης 1 (Συνδιδασκαλία)

Μαρία Βάρα, ΕΔΙΠ Σχολής Ικάρων (ανάθεση)

Σκοπός του μαθήματος είναι να εφοδιάσει τους φοιτητές με τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις στρατηγικές που απαιτούνται για τη μελέτη αγγλόφωνων κειμένων τέχνης ώστε να διευκολύνει την πρόσβαση σε ξενόγλωσση βιβλιογραφία. Έμφαση δίνεται στην αγγλική ορολογία της τέχνης μέσα από την προσέγγιση επιστημονικών κειμένων. Εστιάζουμε στις ιδιαιτερότητες του δοκιμιακού λόγου και σε όρους-κλειδιά απαραίτητους για την κατανόηση του ακαδημαϊκού τρόπου γραφής.

B' εξάμηνο

B1 Ιστορία της Τέχνης των νεότερων χρόνων 1: Αναγέννηση και Μπαρόκ (Θα διδαχθεί κατ' εξαίρεση κατά το ακαδημ. έτος 2018-2019.)

Ναυσικά Λιτσαρδοπούλου

Η έμφαση δίνεται στην αναγεννησιακή εικαστική παραγωγή της ιταλικής χερσονήσου από τον 14^ο έως και τον 16^ο αιώνα, ενώ παρουσιάζονται παραδείγματα έργων και από άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπως από τη Γαλλία, τη Γερμανία, τις Κάτω Χώρες. Κεντρική θέση κατέχουν βασικά ζητήματα, όπως τα διαφορετικά τεχνοτροπικά ιδιώματα, όπως διαμορφώνονται μέσα στην ευρεία αυτή περίοδο, οι διαφορές που εντοπίζονται ανάμεσα σε ορισμένα καλλιτεχνικά κέντρα της ιταλικής χερσονήσου (π.χ. Ρώμη, Φλωρεντία, Σιένα, Βενετία), η σχέση της καλλιτεχνικής παραγωγής με σημαντικούς αναθέτες της εποχής (π.χ. Μέδικοι, πάπες). Το αξίωμα *ut pictura poesis* εξετάζεται μέσα από τη μελέτη της σχέσης συγκεκριμένων έργων και εικονογραφικών συνόλων με λογοτεχνικά κείμενα, συμβολικά σχήματα και θεωρητικά κείμενα περί τέχνης. Το τελευταίο μέρος του μαθήματος καταλαμβάνει μια πρώτη συζήτηση για την ευρωπαϊκή τέχνη του 17^{ου} αιώνα, το μπαρόκ, και την ευρωπαϊκή τέχνη από το 1700 έως το 1770 περίπου, το ροκοκό.

B2 Ιστορία της Τέχνης των νεότερων χρόνων 2: από τον Νεοκλασικισμό στον Ιμπρεσιονισμό (Συνδιδασκαλία)

Ασημίνα Κανιάρη

Επισκόπηση της τέχνης από τα καλλιτεχνικά ρεύματα του δευτέρου μισού του 18^{ου} αιώνα έως τα τέλη του 19^{ου} αιώνα με κύρια αναφορά στη ζωγραφική του Νεοκλασικισμού, τη Ρομαντική ζωγραφική του 19^{ου} αιώνα και τα ρεύματα του δευτέρου μισού του 19^{ου} αιώνα, από τον Ρεαλισμό έως και τον Ιμπρεσιονισμό.

B3 Μεθοδολογία της Ιστορίας της Τέχνης (Προσφερόμενο ως ελεύθερης επιλογής)

Νίκος Δασκαλοθανάσης

Εποπτική παρουσίαση συγγραφέων και τάσεων που συγκροτούν τη μεθοδολογική ιστοριογραφική και ακαδημαϊκή παράδοση της ιστορίας της τέχνης, από τους νεότερους χρόνους έως την εποχή μας (βιογραφική ιστορία, ειδημοσύνη,

μορφοκρατικές θεωρίες, εικονολογία, κοινωνική ιστορία της τέχνης, σύγχρονες προσεγγίσεις).

B4 Ιστορία των Αισθητικών Θεωριών 2: από τους νεότερους χρόνους έως τις μέρες μας (Συνδιδασκαλία)

Παναγιώτης Πούλος

Το μάθημα ολοκληρώνει την επισκόπηση της ιστορίας της φιλοσοφίας μέσα από το πρίσμα της ανάπτυξης των αισθητικών θεωριών. Καλύπτονται εδώ το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα, καθώς και ο 20ός αιώνας. Πιο συγκεκριμένα, εκτίθενται αρχικά οι διαφορετικές αισθητικές τοποθετήσεις των καλλιτεχνών, συγγραφέων και ποιητών απέναντι στον πρωτοεμφανιζόμενο κεφαλαιοκρατικό τρόπο παραγωγής, και μάλιστα σε συνδυασμό με τη σταδιακή ανάδυση των επιστημών του ανθρώπου (ψυχολογία, ανθρωπολογία και κοινωνιολογία της τέχνης). Στη συνέχεια, εξετάζονται τα επιχειρήματα που αντλούνται από τις αισθητικές θεωρίες του εικοστού αιώνα σ' ένα ευρύ γεωγραφικό φάσμα. Η ιστορία αυτή, η οποία συσχετίζεται εδώ τόσο με τις νεότερες φιλοσοφικές αναζητήσεις όσο και με τις ποικίλες καλλιτεχνικές και λογοτεχνικές εκφάνσεις της περιόδου του Μοντερνισμού, επιδιώκει να αναδείξει εντέλει τα κεντρικά διακυβεύματα της σύγχρονης αισθητικής φιλοσοφίας.

B5 Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία (Προσφερόμενο ως ελεύθερης επιλογής)

Άντα Διάλλα

Ο σκοπός του μαθήματος είναι να συζητήσει τα βασικά χαρακτηριστικά του ευρωπαϊκού 20^{ού} αιώνα: από την μια μεριά την αλματώδη τεχνολογική και επιστημονική πρόοδο –που επιφέρει βαθύτατους οικονομικούς, κοινωνικούς, ιδεολογικούς μετασχηματισμούς, αλλά και μετασχηματισμούς στις νοοτροπίες– και από τη άλλη τη συνεχιζόμενη και εντεινόμενη βία. Την περίοδο αυτή η Ευρώπη χαρακτηρίζεται από συγκρουόμενα συστήματα αξιών και κυρίως τη σύγκρουση ανάμεσα στο φιλελευθερισμό, το φασισμό, και τον κομμουνισμό. Είναι η εποχή των ολοκληρωτικών πολέμων. Η Ευρώπη αντιμετωπίζει την ενσωμάτωση των μαζών στον πολιτικό και κοινωνικό βίο, ενώ προς το τέλος της περιόδου αναζητεί εκ νέου την θέση της σε ένα μη ευρωκεντρικό κόσμο.

B6 Αγγλική Ορολογία Τέχνης 2 (Συνδιδασκαλία)

Μαρία Βάρα, ΕΔΙΠ Σχολής Ικάρων (ανάθεση)

Σκοπός του μαθήματος είναι να εφοδιάσει τους φοιτητές με τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις στρατηγικές που απαιτούνται για τη μελέτη αγγλόφωνων κειμένων τέχνης ώστε να διευκολύνει την πρόσβαση σε ξενόγλωσση βιβλιογραφία. Έμφαση δίνεται στην αγγλική ορολογία της τέχνης μέσα από την προσέγγιση επιστημονικών κειμένων. Εστιάζουμε στις ιδιαιτερότητες του δοκιμιακού λόγου και σε όρους-κλειδιά απαραίτητους για την κατανόηση του ακαδημαϊκού τρόπου γραφής.

Γ' εξάμηνο

Γ1 Ιστορία της Αρχιτεκτονικής 1 (Συνδιδασκαλία)

Ανδρέας Γιακουμακάτος

Το μάθημα εξετάζει την ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική από την έναρξη της «μοντέρνας εποχής» (1401) ως το τέλος του «μακρού 19^{ου} αιώνα» (1914). Προσεγγίζονται ζητήματα σχετικά με τη θεωρία και την αρχιτεκτονική της ιταλικής Αναγέννησης, του Μπαρόκ, του Νεοκλασικισμού, των πόλεων του 19^{ου} αιώνα, της αρχιτεκτονικής των νέων υλικών και της Αρ νουβό. Αναλύεται επίσης η σημασία του ευρωπαϊκού πολιτισμού και ιδιαίτερα του αρχιτεκτονικού για την ανάπτυξη της παγκόσμιας έντεχνης αρχιτεκτονικής. Δίνεται έμφαση σε οπτικοακουστικά μέσα πρόσληψης και κατανόησης των ζητημάτων.

Γ2 Ιστορία και Θεωρία της Φωτογραφίας (Προσφερόμενο ως κατ' επιλογήν υποχρεωτικό)

Κώστας Ιωαννίδης

Σειρά διαλέξεων πάνω στη θεωρία και την ιστορία της φωτογραφίας από το ξεκίνημά της κατά την τρίτη δεκαετία του 19ου αιώνα μέχρι και τα πρόσφατα χρόνια. Θα εξεταστούν αρχικά οι βασικές χρήσεις της φωτογραφίας κατά το 19^ο αιώνα και στη συνέχεια θα επιχειρηθεί μια τεχνοϊστορική πλαισίωση του έργου σημαντικών φωτογράφων του 20^{ού} αιώνα. Παράλληλα θα συζητηθούν μερικά κείμενα κλειδιά της φωτογραφικής θεωρίας (W. Benjamin, R. Barthes, S. Sontag).

Γ3 Μοντέρνα και Σύγχρονη Τέχνη (Συνδιδασκαλία)

Νίκος Δασκαλοθανάσης

Επισκόπηση των σημαντικότερων ρευμάτων της δυτικής τέχνης, από τις τελευταίες δεκαετίες του 19^{ου} έως τις πρώτες του 21^{ου} αιώνα.

Γ4 Φιλοσοφία της Τέχνης (Προσφερόμενο ως ελεύθερης επιλογής)

Φαίη Ζήκα

Η φιλοσοφία της τέχνης εστιάζει στο ερώτημα «Τι είναι τέχνη;» Το μάθημα εκκινεί από την κριτική προσέγγιση της δυνατότητας ορισμού της τέχνης, όπως αυτή αναπτύχθηκε στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα. Εξετάζονται, συνοπτικά και κριτικά,

βασικές έννοιες που έχουν προταθεί ιστορικά ως ουσιώδη γνωρίσματα της τέχνης: μίμηση/αναπαράσταση, μορφή/δομή, έκφραση, αισθητική εμπειρία. Η δυσκολία ανεύρεσης ικανοποιητικού ορισμού οδηγεί σε σύγχρονες αντι-ουσιοκρατικές τοποθετήσεις όπως η ιστορικο-θεωρητική προσέγγιση του A. Danto, η λειτουργική προσέγγιση του N. Goodman και η θεσμική θεωρία του G. Dickie, οι οποίες, με τη σειρά τους, αντιμετωπίζονται κριτικά στη διαμόρφωση του σύνθετου διανοητικού και καλλιτεχνικού τοπίου που χαρακτηρίζει την ύστερη νεωτερικότητα.

Γ5 Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία 1: από τον Ρομαντισμό στον Νατουραλισμό (Θα διδαχθεί κατ' εξαίρεση κατά το ακαδημ. έτος 2018-2019.)

Σοφία Ντενίση

Εισαγωγικό μάθημα μύησης στις βασικές τάσεις, τα ρεύματα και τους προβληματισμούς των λογοτεχνικών παραδόσεων της ευρωπαϊκής ηπείρου από τα μέσα του 18ου ως τα τέλη του 19ου αιώνα. Κατά κύριο λόγο θα εστιάσουμε την προσοχή μας στα ρεύματα του ρομαντισμού και του ρεαλισμού από τις πρώιμες εκφράσεις τους ως τις όψιμες εκδηλώσεις τους στις βασικές ευρωπαϊκές χώρες (Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ρωσία κ.ά.) και ασφαλώς στην Ελλάδα. Θα προσεγγίσουμε το μεγαλύτερο δυνατό αριθμό αντιπροσωπευτικών κειμένων από τις ελληνικές τους μεταφράσεις μαζί με κείμενα προερχόμενα από την Ελληνική γραμματεία.

Γ6 Παιδαγωγικά (Συνδιδασκαλία)

Μόνικα Παπά, μέλος ΕΔΙΠ, TET ΑΣΚΤ (ανάθεση)

Η επιστημονικότητα της Παιδαγωγικής. Το φαινόμενο της αγωγής. Παράγοντες και μέσα αγωγής. Σκοπός της αγωγής. Νεώτερα και σύγχρονα παιδαγωγικά και διδακτικά συστήματα. Σύγχρονες τάσεις της Αγωγής.

Δ' εξάμηνο

Δ1 Ιστορία της Αρχιτεκτονικής 2 (Συνδιδασκαλία)

Ανδρέας Γιακουμακάτος

Ιστορία, θεωρία και κριτική της αρχιτεκτονικής από το 1870 ως το 2015: Αμερικανική αρχιτεκτονική, Ιστορικές πρωτοπορίες (φουτουρισμός, εξπρεσιονισμός, νεοπλαστικισμός, κονστρουκτιβισμός, τσεχοσλοβάκικος κυβισμός), Μοντέρνο κίνημα στον Βορρά και στον Νότο της Ευρώπης, Διεθνές στυλ, Μεταπολεμική ανοικοδόμηση, Πρωτοπορίες του 1960, Μεταμοντερνισμός, Αποδόμηση, Σύγχρονες αρχιτεκτονικές εκφράσεις στις μητροπόλεις του 21^{ου} αιώνα. Δίνεται έμφαση σε οπτικοακουστικά μέσα πρόσληψης και κατανόησης των ζητημάτων.

Δ2 Ιστορία της Νεοελληνικής Τέχνης (Συνδιδασκαλία)

Ανδρέας Ιωαννίδης

Νεοελληνική τέχνη αποκαλούμε τη μορφή τέχνης που επικρατεί στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος μετά την απελευθέρωση από τους Τούρκους. Πρόκειται για μια διαδικασία η οποία συνίσταται στην εγκατάλειψη της βυζαντινής αφαιρετικής παράδοσης (μεταβυζαντινή τέχνη) και στην υιοθέτηση της αναγεννησιακής νατουραλιστικής παράδοσης. Εμφανίζεται σχηματικά με δύο «Σχολές», την Επτανησιακή –ήδη από το 18^ο αιώνα– και τη Σχολή του Μονάχου, καθώς και διάφορους άλλους καλλιτέχνες, οι οποίοι δεν εντάσσονται στις δύο αυτές σχηματικές ταξινομήσεις. Το πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα οι έλληνες καλλιτέχνες αρχίζουν να στρέφονται στο Παρίσι, του οποίου οι επιρροές θα παραμείνουν κυρίαρχες όλο αυτό το διάστημα, παράλληλα όμως και με κάποιες γερμανικές, ιδιαίτερα σημαντικές. Πραγματοποιείται εν ολίγοις η επαφή με τα ευρωπαϊκά μοντερνικά κινήματα και διαμορφώνεται έτσι σταδιακά ένας ελληνικός μοντερνισμός, ο οποίος, μέσω της αναζήτησης της ελληνικότητας, προσπαθεί να συνδυάσει το καινούργιο με την ελληνική παράδοση.

Δ3 Καλλιτεχνικό Εργαστήριο

Υπεύθυνες Καθηγήτριες: Φαίη Ζήκα, Ασημίνα Κανιάρη

Επικουρία στην οργάνωση του μαθήματος: Μαρία Χατζή, μέλος ΕΤΕΠ

Το μάθημα έχει εφαρμοσμένο χαρακτήρα και αποσκοπεί στην εξοικείωση των φοιτητών του Τμήματος Θεωρίας και Ιστορίας της Τέχνης με την εικαστική πράξη. Περιλαμβάνει διδασκαλία στα εργαστήρια του Τμήματος Εικαστικών Τεχνών της ΑΣΚΤ, διαλέξεις με αντικείμενο την εικαστική πράξη, μαθήματα σχεδίου και ξεναγήσεις σε εκθέσεις.

Δ4 Θεωρία και Κριτική της Τέχνης (Προσφερόμενο ως ελεύθερης επιλογής)

Κώστας Ιωαννίδης

Σειρά διαλέξεων γύρω από τα εξής ζητήματα: Η κριτική ορολογία και οι σχετικές έννοιες πριν τη θεσμική καθιέρωση της τεχνοκριτικής (16^{ος}-17^{ος} αιώνας). Η οργάνωση του πεδίου της τέχνης στη Γαλλία κατά το 18^ο αιώνα (Ακαδημία, σαλόν, κριτική) και τα σαλόν του D. Diderot. Η τεχνοκριτική στο 19^ο αιώνα (Γαλλία, Γερμανία, Αγγλία): Ch. Baudelaire, Th. Gautier, H. von Kleist, W. Pater, J. Ruskin, O. Wilde. Φορμαλισμός και μοντερνιστική κριτική: R. Fry, Cl. Greenberg, H. Rosenberg.

Δ5 Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία 2: Μοντερνισμός και Πρωτοπορία

Σοφία Ντενίση

Εισαγωγικό μάθημα μύησης στις βασικές τάσεις, τα ρεύματα και τους προβληματισμούς των λογοτεχνικών παραδόσεων της ευρωπαϊκής ηπείρου από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα ως τα μέσα του 20^{ου}. Κατά κύριο λόγο θα εστιάσουμε στο πολυδιάστατο κίνημα του μοντερνισμού από τις πρώιμες εκφράσεις του τις τελευταίες δεκαετίες του 19^{ου} αιώνα ως τις όψιμες εκδηλώσεις του στα μέσα του 20^{ου} αιώνα σε ευρωπαϊκές χώρες (Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ρωσία κ.ά.). Θα προσεγγίσουμε το μεγαλύτερο δυνατό αριθμό αντιπροσωπευτικών κειμένων από τις ελληνικές τους μεταφράσεις ώστε να εξοικειωθούμε με τα έργα αυτά.

Δ6 Ψυχολογία της Εκπαίδευσης (Συνδιδασκαλία)

Μόνικα Παπά, μέλος ΕΔΙΠ, ΤΕΤ ΑΣΚΤ (ανάθεση)

Η έννοια της μάθησης. Μάθηση και ωρίμαση. Έννοια και αρχές της ενθάρρυνσης. Η Θεωρία της συμπεριφοράς. Μάθηση με δοκιμή και πλάνη. Μάθηση με υποκατάσταση. Συντελεστική μάθηση. Μορφολογική θεωρία μάθησης. Κοινωνικο-γνωστική μάθηση. Αθροιστική μάθηση. Η Ανάπτυξη (έννοια και χαρακτηριστικά). Η θεωρία της γνωστικής ανάπτυξης του J. Piaget.

Γ' και Δ' έτος: 16 μαθήματα

Ε' εξάμηνο

Υποχρεωτικά 3 ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ και 1 ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Δ-ΦΙ-ΦΙΤΑΕ 500

Ζητήματα Αισθητικής (Προσφερόμενο ως ελεύθερης επιλογής)

Παναγιώτης Πούλος

Το μάθημα εξετάζει ορισμένα νεότερα ζητήματα της αισθητικής θεωρίας, τα οποία αντλούνται από θεωρήσεις που διατυπώθηκαν κατά το δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα. Πιο συγκεκριμένα, εκτίθενται αρχικά οι διαφορετικές αισθητικές τοποθετήσεις σχετικά με τα ζητήματα του ορισμού της τέχνης, της οντολογίας των έργων τέχνης, της γλώσσας και των άλλων διεργασιών εκσυμβολισμού, της διάκρισης μεταξύ αισθητικής και καλλιτεχνικής διάστασης, καθώς και της σχέσης της τέχνης με την πραγματικότητα. Στη συνέχεια, εξετάζονται οι συντεταγμένες της δημιουργικής διαδικασίας, οι σχέσεις της τέχνης με την ιστορία και την κοινωνία, καθώς και η έννοια της κριτικής δραστηριότητας. Με την ανάγνωση χαρακτηριστικών κειμένων αντλημένων από ποικίλες φιλοσοφικές παραδόσεις επιδιώκεται η ανάδειξη της σημασίας της συγκρότησης επιχειρημάτων στη σύγχρονη αισθητική φιλοσοφία.

Δ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 601

Ιστορία των κόμιξ (Προσφερόμενο ως ελεύθερης επιλογής)

Υπεύθυνος Καθηγητής: Κώστας Ιωαννίδης

Διδασκαλία: Γιάννης Κουκουλάς, υποψήφιος διδάκτωρ

Μετά την ανακάλυψη της τυπογραφίας και ιδιαίτερα μετά την μαζικοποίηση της ανάγνωσης εντύπων από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, τα κόμικς δεν σταμάτησαν ποτέ να αναπτύσσονται, να διαδίδονται και να εξελίσσουν το γλωσσικό και εικαστικό τους οπλοστάσιο. Στο μάθημα θα εξεταστούν οι βασικοί σταθμοί της Ιστορίας των Κόμικς (μοντερνισμός, ηρωική-φανταστική εποχή, υπερηρωική εποχή, μακαρθισμός και

λογοκρισία, underground κίνημα, εναλλακτικά κόμικς, σύγχρονη εποχή) καθώς και οι σχέσεις τους με τη λογοτεχνία, τις εικαστικές τέχνες, τον κινηματογράφο, το animation, τη γελοιογραφία κ.λπ.

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 010

Καλλιτεχνική Θεωρία από τον Hogarth στον Hockney (Προσφερόμενο ως ελεύθερης επιλογής)

Υπεύθυνος Καθηγητής: Γιάννης Κονταράτος, Επίκ. Καθηγητής Τμήματος Εικαστικών Τεχνών ΑΣΚΤ (ανάθεση)

Εισαγωγή στην καλλιτεχνική θεωρία της ζωγραφικής στην Αγγλία και Γαλλία κατά το μακρό 19^ο αιώνα μέσα από τη μελέτη κειμένων καλλιτεχνών της περιόδου αυτής, εκκινώντας από τον William Hogarth, αλλά και μέσα από σύγχρονες αναγνώσεις του έργου τους, όπως για παράδειγμα τα κείμενα του David Hockney για τη ρομαντική ζωγραφική του τοπιογράφου John Constable. Διερευνούνται οι αντιλήψεις για την τέχνη στο εικαστικό έργο και μέσα από τα κείμενα των Hogarth, Reynolds, Blake, Constable, Turner, Courbet, Manet, Degas, Cezanne, ανάμεσα σε άλλους. Η διάλεξη δίνει έμφαση στο ιστορικό πλαίσιο της εποχής και στην ένταξη του καλλιτεχνικού έργου και της θεωρίας σε αυτό, καθώς και στη σημασία των συλλογικοτήτων και των θεσμών της τέχνης του 19^{ου} αιώνα ως εργαλείων για τη μελέτη της Ιστορίας της Τέχνης.

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 019

Μουσεία Σύγχρονης Τέχνης και Εκπαίδευση (Προσφερόμενο ως ελεύθερης επιλογής)

Υπεύθυνος Καθηγητής: Ανδρέας Ιωαννίδης

Διδασκαλία: Μαρίνα Τσέκου (ανάθεση)

Το μάθημα έχει θεωρητικό και πρακτικό εφαρμοσμένο χαρακτήρα και αποσκοπεί στη θεωρητική κατάρτιση και πρακτική άσκηση των φοιτητών στο σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων για διαφορετικές ομάδες κοινού (σχολικές ομάδες, ενήλικο κοινό, ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες, μεικτές ομάδες) σε μουσεία σύγχρονης τέχνης. Αναλύεται η μεθοδολογία προσέγγισης έργων σύγχρονης τέχνης και οι τρόποι εκπαιδευτικής αξιοποίησης της σύγχρονης τέχνης. Επίσης αναλύεται η σημασία των μουσειακών δραστηριοτήτων εντός και εκτός του μουσείου τόσο για το κάθε άτομο της ομάδας χωριστά όσο και για τις δι-ατομικές

σχέσεις μέσα στην ομάδα καθώς και ο ευρύτερος κοινωνικός ρόλος των δράσεων αυτών [(επαν)ένταξη στην κοινωνία, διάλυση στερεοτυπικών αντιλήψεων, καλλιέργεια της ανοχής και αποδοχής της διαφορετικότητας κλπ.]. Θα αναπτυχθούν οι στρατηγικές προσέγγισης ομάδων κοινού -κυρίως όσων δεν έχουν ισότιμη πρόσβαση στην τέχνη, τον πολιτισμό και την εκπαίδευση- και δημιουργίας συνεργασιών/συνεργειών με στόχο τον σχεδιασμό και την υλοποίηση δράσεων προσαρμοσμένων στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα κάθε ομάδας. Τέλος, κατά τη διάρκεια του εξαμήνου οι φοιτητές θα ασκηθούν στον σχεδιασμό μιας εκπαιδευτικής δράσης που βασίζεται στη σύγχρονη τέχνη και απευθύνεται σε συγκεκριμένη ομάδα κοινού (στοχοθεσία, περιεχόμενο, φάσεις υλοποίησης και αξιολόγηση εκπαιδευτικής δράσης).

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 020

Η Τέχνη στην Ελλάδα μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο

Ειρήνη Γερογιάννη (Πανεπ. υπότροφος)

Στη σειρά αυτή διαλέξεων θα εξεταστεί ιστορικά η πορεία των διαφόρων μορφών εικαστικής έκφρασης στην Ελλάδα μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Πρόκειται για μια περίοδο που χαρακτηρίζεται από την ολοένα και πιο γρήγορη σύγκλιση των εγχώριων τάσεων με τα διεθνή δρώμενα. Το αίτημα της «ελληνικότητας», χωρίς να έχει υποχωρήσει απολύτως, εντούτοις ειδικά από τη δεκαετία του 1960 και μετά εκφράζεται όλο και πιο υποτονικά στο λόγο περί εικαστικών και κυρίαρχο πλέον ζητούμενο είναι ο «συγχρονισμός» της εικαστικής παραγωγής της χώρας με αυτή των διεθνών κέντρων. Ξεκινώντας από τη σταδιακή κυριαρχία της Αφαίρεσης από τα μέσα της δεκαετίας του 1950 και τη διεθνή αναγνώριση εκπροσώπων της κατά την δεκαετία του 1960, θα εξεταστούν εικαστικές μορφές που εξελίσσονται πλέον σ' ένα «διευρυμένο πεδίο» (χάπενινγκ, περφόρμανς κοκ) και μπορούν να ενταχθούν στη σύγχρονη τέχνη όπου ζητούμενα πλέον είναι το ξεπέρασμα των στεγανών διακρίσεων ανάμεσα στα είδη, καθώς και η κριτική στους θεσμούς. Θα εξεταστεί επίσης ο ρόλος της δικτατορίας στον έλεγχο της εικαστικής παραγωγής της χώρας και το αν τελικά κατάφερε να καθυστερήσει εξελίξεις. Τέλος ειδικά για τη μεταπολιτευτική εποχή θα απασχολήσει η όλο και πιο ισχυρή πρόσδεση της τέχνης της χώρας στα διεθνή κέντρα σ' ένα περιβάλλον που επαγγέλλεται τον πλουραλισμό την ίδια στιγμή που μέσω της αυτοκριτικής του αμφισβητεί την ύπαρξή του.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

Σ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 201

Το ζήτημα των αρχών του μοντερνισμού

Κώστας Ιωαννίδης

Σεμιναριακός κύκλος όπου θα συζητηθούν σημαντικά κείμενα του 18^{ου} και του 19^{ου} αιώνα καθώς και μεταγενέστερα κείμενα που θέτουν το ζήτημα της αφετηρίας της μοντέρνας τέχνης. Θα εξεταστούν: Το ζήτημα των αρχών ή της προϊστορίας του μοντερνισμού στο 18^ο αιώνα: ο T.J. Clark και η ζωγραφική του J.L. David στα χρόνια της τρομοκρατίας. Ο M. Fried, η απορρόφηση, η θεατρικότητα και τα κείμενα του D. Diderot. Οι αφετηρίες του 19^{ου} αιώνα: η νεωτερικότητα στον Ch. Baudelaire. Ο μοντερνισμός του Greenberg.

Σ-ΦΙ-ΦΙΤΑΕ 700

Σύντομη ιστορία της έννοιας του υψηλού

Γιώργος Ξηροπαΐδης

Το ενδιαφέρον για το υψηλό στους νεότερους χρόνους εκδηλώθηκε το 1674 όταν μεταφράστηκε στα γαλλικά από τον Boileau η περίφημη πραγματεία *Περί ύψους*, η οποία συνήθως αποδιδόταν στο διδάσκαλο της ρητορικής Λογγίνο. Στην επιρροή που άσκησε η επίμαχη πραγματεία οφείλεται εν πολλοίς και το ότι το ζήτημα του υψηλού απέκτησε ιδιαίτερη σημασία στην αισθητική θεωρία του 18^{ου} αιώνα. Παρότι οι λόγοι για την αιφνίδια αυτή εκδήλωση ενδιαφέροντος είναι εξαιρετικά σύνθετοι, ένας καίριος παράγων ήταν ότι το υψηλό αντιπροσώπευε ό,τι δεν ανήκε στην επικράτεια της νεοκλασικής αισθητικής, με την επίμονη έμφασή της στη μορφή, στους κανόνες και στη σαφήνεια. Στο σεμινάριο αυτό, θα διερευνήσουμε τη φύση του υψηλού και το πώς μείζονες στοχαστές όπως οι Burke, Kant, Hegel, Nietzsche, Cassirer, Heidegger, Adorno, Lyotard, Derrida αλλά και καλλιτέχνες όπως οι Blake, Turner, Friedrich, Newman, Rothko επιχείρησαν να ερμηνεύσουν την ειδική αισθητική απόλαυση που αποκομίζουμε, όταν κατακυριευόμαστε από το υψηλό στην τέχνη ή στη φύση.

Σ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 209

Νεοελληνική Τέχνη: πρώτο μισό του 20ού αιώνα

Αλέξανδρος Τενεκετζής (Πανεπ. υπότροφος)

Στόχος του μαθήματος είναι η επισκόπηση της νεοελληνικής τέχνης κατά το α' μισό του 20^{ου} αιώνα και η ανίχνευση των ποικίλων εκφάνσεών της σε σχέση με τα ευρωπαϊκά καλλιτεχνικά κινήματα. Η πολυπλοκότητα και η αντιφατικότητα που χαρακτηρίζει την τέχνη στη συγκεκριμένη περίοδο θα εξεταστεί μέσα από το έργο των σημαντικότερων καλλιτεχνών της, εστιάζοντας στην τοπιογραφία, καθώς και στις έννοιες της παράδοσης και του μοντερνισμού σε σχέση με τη Γενιά του '30 και την εθνικιστική ιδεολογία της εποχής.

ΣΤ' εξάμηνο

Υποχρεωτικά 3 ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ και 1 ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Δ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 604

Εισαγωγή στην Ιστορία του Θεάτρου του 20ού αιώνα (Προσφερόμενο ως ελεύθερης επιλογής)

Γρηγόρης Ιωαννίδης, Επίκ. Καθηγητής ΕΚΠΑ (ανάθεση)

Το μάθημα περιλαμβάνει μια επισκόπηση της πορείας διαμόρφωσης του ευρωπαϊκού και αμερικανικού θεάτρου κατά τον 20^ο αιώνα, από την εμφάνιση των πρώτων σκηνικών νεωτερικών κινημάτων και την ανάρρηση του σκηνοθέτη από το θίασο του Σαξ-Μάινινγκεν (ca 1875) μέχρι την καθιέρωση της νεωτερικότητας και τη μετακίνηση του αιτήματος της ανανέωσης στην περίοδο της μετα-νεωτερικότητας (μετά το 1968). Στο σεμινάριο εξετάζονται τα κύρια αισθητικά ρεύματα του αιώνα, οι σημαντικότεροι συντελεστές του θεάτρου (συγγραφείς, σκηνοθέτες, σκηνογράφοι), όπως και μερικά από τα πλέον σημαντικά ιστορικά γεγονότα που καθόρισαν γενικότερα την πορεία της σκηνικής τέχνης.

Δ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 612

Άνθρωποι εν κινήσει: διεθνικές προσεγγίσεις στη νεώτερη και σύγχρονη ιστορία (Προσφερόμενο ως ελεύθερης επιλογής)

Άντα Διάλλα

Συνήθως οι ιστορίες που αφηγούμαστε για τη νεώτερη και σύγχρονη εποχή έχουν ως πλαίσιο αναφοράς το έθνος και τη σημασία του για τη νεωτερικότητα. Τι συμβαίνει όμως εάν αλλάξει το πλαίσιο έρευνας και αντί για τα κλειστά σύνορα εξετάσουμε την διαδικασία της νεωτερικότητας ή των νεωτερικοτήτων εμφανίζοντας στη διαπερατότητα των συνόρων; Στο μάθημα, με μεθοδολογικό εργαλείο τη βιογραφία, θα συζητηθεί η κινητικότητα των ανθρώπων που στη εποχή της επιτάχυνσης όλων των μέσων επικοινωνίας διέσχιζαν κρατικά, εθνικά και πολιτισμικά σύνορα. Το ευρύτερο πλαίσιο για την πραγμάτευση του θέματος θα διαγραφεί με την εξέταση εννοιών όπως αυτοκρατορία, αποικιοκρατία, παγκοσμιοποίηση.

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 003

Βυζαντινές τοιχογραφίες της μέσης και ύστερης περιόδου (Προσφερόμενο ως κατ' επιλογήν υποχρεωτικό)

Καλλιρρόη Λινάρδου

Στόχος του μαθήματος είναι η μελέτη της εξέλιξης των Βυζαντινών τοιχογραφικών συνόλων (*fresco*) της μέσης και ύστερης περιόδου, μετά το πέρας της Εικονομαχίας (μέσα του 9^{ου} αιώνα) έως τους παλαιολόγειους χρόνους: Κωνσταντινούπολη, Καππαδοκία, Βαλκάνια, Ελλαδικός χώρος, Κύπρος.

Δ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 602

Ανθρωπολογία και σύγχρονη τέχνη (Προσφερόμενο ως ελεύθερης επιλογής)

Εσθήρ-Λεμή Πετροπούλου (Πανεπ. υπότροφος)

Το μάθημα επικεντρώνεται στις σχέσεις της ανθρωπολογίας με τη σύγχρονη τέχνη. Η τέχνη δεν αντιμετωπίζεται αποκλειστικά ως αντικείμενο μελέτης της ανθρωπολογίας αλλά και ως δραστηριότητα παραγωγής και κριτικής του πολιτισμού που διαπλέκεται πολλαπλά με τα θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητούμενα της επιστήμης αυτής, ιδιαίτερα τα τελευταία τριάντα χρόνια. Οι διαλέξεις περιλαμβάνουν εισαγωγή στη θεωρία και τη μέθοδο της κοινωνικής και πολιτισμικής ανθρωπολογίας με παράλληλη σύντομη επισκόπηση των εξελίξεων στις εικαστικές τέχνες από το 1960 ως τις μέρες μας. Γίνεται αναφορά στη σημασία του «πρωτόγονου» και του «πριμιτιβισμού», καθώς και στην κριτική που ασκήθηκε σε παρόμοιες τάσεις κατά την ίδια περίοδο όπου επικρατεί το ρεύμα της πολιτισμικής κριτικής στην ανθρωπολογία. Εξετάζονται η «εθνογραφική στροφή» στην τέχνη, οι καλλιτεχνικές παρεμβάσεις σε συγκεκριμένους τόπους και, γενικότερα, μια σειρά θεμάτων που αφορούν την καθημερινή ζωή και την παραγωγή πολιτισμού όπου οι καλλιτεχνικοί πειραματισμοί συναντούν τις ανθρωπολογικές διερευνήσεις (μουσεια και θεσμική κριτική, υλικός πολιτισμός και θεωρίες περί δράσης των πραγμάτων, σώμα, αισθήσεις και καθημερινές πρακτικές, τέχνη και πολιτική).

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 017

Σινιοαπωνική Τέχνη (Προσφερόμενο ως ελεύθερης επιλογής)

Υπεύθυνος Καθηγητής: Ανδρέας Ιωαννίδης

Διδασκαλία: Ζίνα Καλούδη

Το μάθημα οργανώνεται με ρίζες σε μια πιο ελεύθερη, αν και εδραιωμένη σε ένα πιο αυστηρά δομημένο πλάνο, προσέγγιση, σε μια πιο ευφάνταστη, ελεύθερη, εικαστική περιπλάνηση στις ιστορίες, την αισθητική, την ηθική και τη σιωπηλή μουσική της τέχνης της Άπω Ανατολής. Η πορεία του μαθήματος δεν είναι γραμμική, δεν ακολουθεί μία λογική συνέπεια χρονολογικής αφήγησης. Αντίθετα, αφήνεται πλέον στο ποτάμι των συνειρμών, ακολουθεί τη μακραίωνη παράδοση της Άπω Ανατολής με όχημα τις σκέψεις και τα σύμβολα που συνεχώς παράγουν έργο και ροή και εγγράφουν τη συνέχεια μέσα στο χρόνο.

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 013

Ζητήματα Ιστορίας Αρχαίας Τέχνης: Μετασηματισμοί του κλασικού

Δημοσθένης Δόνος (ΠΔ 407/1980)

Από τα ελληνορωμαϊκά χρόνια μέχρι σήμερα η κλασική παράδοση αποτελεί κομβικό σημείο αναφοράς για τη συγκρότηση, αναδιαμόρφωση και μετεξέλιξη της δυτικής τέχνης. Στο μάθημα θα παρουσιασθούν και συζητηθούν σημαίνοντα ορόσημα της εικαστικής πρόσληψης του κειμενικού και υλικού πολιτισμού της κλασικής αρχαιότητας από τη ρωμαϊκή έως τη σύγχρονη εποχή και θα δοθεί βάρος στην ανάλυση των ιστορικών και καλλιτεχνικών συμφραζομένων εντός των οποίων λαμβάνει χώρα η συνάντηση «κλασικού» και (εκάστοτε) «σύγχρονου». Με αυτό τον τρόπο, οι προσληπτικές διαδικασίες δεν θα εξετασθούν υπό την οπτική γωνία μιας *στατικής-μιμητικής* ενσωμάτωσης αρχαίων εικονογραφικών θεμάτων και τεχνικών αλλά ως μια *δυναμική-δημιουργική*, συνεχώς ανανεούμενη και ανακαθοριζόμενη ενασχόληση με το κλασικό, μέσω της οποίας καλλιτέχνες, παραγγελιοδότες και θεατές αναδιατάσσουν και επανερμηνεύουν την κλασική κληρονομιά σύμφωνα με τα εικαστικά, ιστορικά, ιδεολογικά και κοινωνικά προτάγματα που επιθυμούν να διατυπώσουν. Πέραν του δυτικοευρωπαϊκού χώρου, θα συζητηθεί παραδειγματικά και η ελλαδική πρόσληψη του κλασικού στη γλυπτική, ζωγραφική και αρχιτεκτονική του 19^{ου} και 20^{ού} αιώνα. Συνεπώς, το μάθημα μελετώντας τη δυναμική δομή της προσληπτικής λειτουργίας συνδράμει στην πληρέστερη κατανόηση τόσο του *αρχαίου* ως προσλαμβανόμενου όσο και του *σύγχρονου* ως προσλαμβάνοντος.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

Σ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 203

Η πρόσληψη της πρωτοπορίας: κυβισμός και αφαίρεση

Κώστας Ιωαννίδης

Σεμιναριακός κύκλος όπου θα συζητηθεί το ζήτημα της πρόσληψης της πρωτοπορίας μέσα από τη διερεύνηση της δεξίωσης του κυβισμού και της αφαίρεσης από την περίοδο της εμφάνισής τους μέχρι και τη δεκαετία του 1960. Θα εξεταστούν κείμενα καλλιτεχνών της πρωτοπορίας που έγραψαν σχετικά με τα κινήματα αυτά (G. Apollinaire, P. Delaunay, J. Metzinger, A. Gleizes, W. Kandinsky, P. Kleek.ά), καθώς και κείμενα μελετητών της από τις αρχές του αιώνα μέχρι και τις πρόσφατες δεκαετίες (C. Einstein, A. Barr, Cl. Greenberg, M. Fried, T.J. Clark, R. Krauss, L. Steinberg κ.ά.).

Σ-ΦΙ-ΦΙΤΑΕ 710

Κοινωνιολογία της Τέχνης

Υπεύθυνος Καθηγητής: Γιώργος Ξηροπαΐδης

Διδασκαλία: Φανή Παραφόρου, μέλος ΕΔΠΙ

Αντικείμενο του σεμιναρίου είναι η σχέση μεταξύ κοινωνίας και τέχνης και οι ποικίλες απόπειρες θεωρητικής πραγμάτευσής της. Το περιεχόμενο των συναντήσεων κινείται σε τρεις βασικούς άξονες: (α) ένας άξονας του σεμιναρίου συνίσταται σε μια εποπτικού χαρακτήρα εισαγωγή στην κλασική κοινωνιολογία, από τη θετική προσέγγιση του Comte και την εισαγωγή του όρου «κοινωνιολογία» και τη μαρξιστική παράδοση ως τον Georg Simmel, τον Max Weber και την Κριτική Θεωρία και στον τρόπο που αυτή έχει πολλές φορές -περιστασιακά ή συστηματικά- επικαλεστεί την τέχνη και την αισθητική προκειμένου να «δοκιμάσει» τα εκάστοτε θεωρητικά της εργαλεία ή έχει οδηγήσει στη διαμόρφωση επιμέρους πεδίων ενδιαφέροντος, όπως η κοινωνιολογική αισθητική· (β) ένας δεύτερος άξονας έγκειται στις εκλεκτικές συγγένειες μεταξύ κοινωνιολογίας και φιλοσοφίας και στην ενασχόληση με τη φαινομενολογική κοινωνιολογία· (γ) ο τρίτος άξονας αφορά τις συστηματικές προσπάθειες από πλευράς της κοινωνιολογίας εννοιολόγησης της συνάφειας μεταξύ τέχνης και κοινωνίας: η τέχνη ως ένα από τα λειτουργικά συστήματα στα οποία διαφοροποιείται η κοινωνία, οι σχέσεις μεταξύ των επιμέρους αρμόδιων φορέων (καλλιτεχνική παραγωγή, διανομή, επαγγελματικό προφίλ κ.λπ.) εντός των «κόσμων της τέχνης» καθώς και ζητήματα κανονικοποίησης της τέχνης. Το σεμινάριο δομείται σε μεγάλο βαθμό ιστορικά, ενώ συνάμα διατρέχεται από ένα έντονο ενδιαφέρον για ζητήματα συστηματικής φύσεως σχετικά με την εννοιολογική εξάρτηση της κοινωνιολογίας της τέχνης, καθώς και σχετικά με την επιστημολογική υπόσταση του κλάδου και την ιδιαίτερη θέση της εικαστικής τέχνης.

Σ-ΦΙ-ΦΙΤΑΕ 705

Χρωματικές θεωρίες και εικαστικές πρακτικές

Φαίη Ζήκα

Το χρώμα ως κατ' εξοχήν οπτική ιδιότητα συνιστά έναν κεντρικό άξονα προβληματισμού και θεωρητικής διερεύνησης στο χώρο των εικαστικών τεχνών. Είτε

χρησιμοποιείται γενναιόδωρα είτε φειδωλά, είτε πρόκειται για φαντασμαγορία είτε για ελάχιστη παρέμβαση, η εκάστοτε εικαστική πρακτική απαιτεί τοποθέτηση και απόφαση. Το σεμινάριο παρακολουθεί ορισμένες από τις κυριότερες εξελίξεις στις επιστήμες και τη φιλοσοφία όσον αφορά το χρώμα από την εποχή της νεωτερικότητας (από τον 17^ο αιώνα μέχρι σήμερα) και εξετάζει το πώς αυτές επηρέασαν την εικαστική δημιουργία, εστιάζοντας κατά κύριο λόγο στη μοντέρνα και τη σύγχρονη τέχνη.

Σ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 215

Προκολομβιανοί Πολιτισμοί και Τέχνη

Αρθούρο Βάργκας, Αναπλ. Καθηγητής ΕΚΠΑ (ανάθεση)

Στο σεμινάριο εξετάζονται ζητήματα όπως:

- Ποιοι ήταν οι «πολιτισμοί των Άνδεων»;
- Ποιο ήταν το μείζον στοιχείο της προκολομβιανής ζωής και γιατί;
- Πώς τα καθημερινά αντικείμενα διαμεσολαβούν συγκινήσεις και αποκτούν συμβολικό χαρακτήρα, συντελώντας στην πραγματοποίηση μιας γνωριμίας με την άγνωστη, για τα ελληνικά δεδομένα, τέχνη των προκολομβιανών χωρών;

Σ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 213

Ζητήματα Ιστορίας της Τέχνης

Ελπίδα Καραμπά (ΠΔ 407/1980)

Στόχος του μαθήματος είναι η κριτική κατανόηση της σύγχρονης τέχνης και των ιδιομορφιών της. Μέσα από παραδείγματα επιχειρείται η προσέγγιση των ιδιαίτερων ζητημάτων που καθόρισαν την τέχνη στο τέλος του 20^{ου} και στις αρχές του 21^{ου} αιώνα. Εξαιτίας του περίπλοκου και πολυεπίπεδου προσδιορισμού σχετικά με αυτό που εννοούμε με τον όρο σύγχρονη τέχνη θα εξεταστούν διαφορετικές θεωρήσεις. Προτείνεται μια περιοδολόγηση που λαμβάνει υπόψη συγκεκριμένες ιστορικές συνθήκες που διαμόρφωσαν μια «σύγχρονη» τέχνη. Θα δοθεί έμφαση σε φαινόμενα που επέφεραν σημαντικές αλλαγές στην εικαστική σκηνή και θα παρουσιαστούν ενδεικτικές καλλιτεχνικές πρακτικές. Οι φοιτητές θα εξοικειωθούν με τις κυριότερες κατευθύνσεις στην τέχνη στο δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα μέχρι σήμερα, όπως και με την ορολογία, τις συμβάσεις και τους θεσμούς της σύγχρονης τέχνης. Θα εξετάσουμε τις μετατοπίσεις από τις θέσεις της μοντέρνας τέχνης και των θεωρητικών εκπροσώπων της, όπως αυτές εκφράστηκαν για παράδειγμα στον μινιμαλισμό και την εννοιακή τέχνη. Θα προσεγγίσουμε ζητήματα που τέθηκαν από διαφορετικές σκοπίες, το

μεταμοντερνισμό, τη θεσμική κριτική, τις κοινωνικές πρακτικές του φακού και την καταγραφική τέχνη, τη φεμινιστική τέχνη και την περφόρμανς, τις πολιτικές της ταυτότητας. Θα εξετάσουμε το θέμα της παγκοσμιοποίησης στην τέχνη, τη σχεσιακή αισθητική, τις πρακτικές της γνωσιακής χαρτογράφησης (αρχείο, βίντεο, δοκίμιο κ.λπ.), την κρίση της αναπαράστασης, την ανάπτυξη των τεχνολογιών αναπαραγωγής της εικόνας και του τεχνολογικού μετά-ανθρώπινου σώματος, τις εκθεσιακές πρακτικές και τις προκλήσεις τους. Η ενότητα για τη σύγχρονη τέχνη δεν αφιερώνεται στην παρουσίαση ενός πεδίου με απόλυτο τρόπο αλλά στην κριτική προσέγγιση κάποιων σημαντικών όρων συγκρότησής του.

Σ-ΑΡ-ΙΣΘΕΤΑ 401

Ζητήματα Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής: Κείμενα, ιστοριογραφία και πολιτική της αρχιτεκτονικής από το 1945 ως σήμερα

Κωνσταντίνα Κάλφα (ΠΔ 407/1980)

Το μάθημα παρακολουθεί την ιστορική και θεωρητική ανασυγκρότηση των αντικειμένων της αρχιτεκτονικής από το 1945 ως και σήμερα, μέσα από την εξέταση της λεκτικής τεκμηρίωσης των αρχιτεκτονικών τεχνημάτων, των ποικίλων αναπαραστάσεων τους, των προφορικών μαρτυριών, των δημοσιευμένων σχολιασμών –με λίγα λόγια, των κατατεθειμένων λόγων (αρχιτεκτονικών και ‘έξω-αρχιτεκτονικών’) που πάντοτε συνοδεύουν τα τελικά αρχιτεκτονικά έργα. Ακόμη μέσα από τα πρόσωπα, που από ορισμένη θέση (στα πλαίσια ενός ορισμένου κινήματος ή ρεύματος και παίζοντας έναν ορισμένο κοινωνικό ρόλο), τους έχουν καταθέσει. Εκεί, αναζητεί τους πολύπλοκους μηχανισμούς κεντρικής παραγωγής και εδραίωσης του αρχιτεκτονικού νοήματος και των διαφόρων αρχιτεκτονικών Ιδεολογημάτων. Αναζητεί ακόμα τους μηχανισμούς διάχυσής τους, της κυκλοφορίας τους μέσα στα διεθνή δίκτυα με ιδιαίτερη έμφαση στη διάχυση και πρόσληψή τους από το ελληνικό παράδειγμα. Αναζητεί την κυρίαρχη κάθε φορά θεώρηση για την αρχιτεκτονική, έχοντας ως οδηγό το ότι ο πολιτισμός μας αντλεί και μοιράζει αυτή τη θεώρηση μέσα στις ευρύτερες ταξινομήσεις του, μέσα στις αντιλήψεις του και στις θεωρήσεις του των άλλων πεδίων, των επιστημών, των τεχνών, της γλώσσας του. Εντασσόμενο στις σύγχρονες θεωρητικές αναζητήσεις, προσλαμβάνει την αρχιτεκτονική στην ευρεία, πολιτισμική της διάσταση.

Ζ' εξάμηνο

Υποχρεωτικά 3 ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ και 1 ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

ή

2 ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ, 1 ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ και 1 ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 018

Διδακτική της Ιστορίας της Τέχνης

Ανδρέας Ιωαννίδης

Θα ασχοληθούμε με τον τρόπο που νοηματοδοτούνται οι εικαστικές μορφές και τα υλικά τους: σχέδιο, χρώμα, υφή, σύνθεση, χώρος ...

Παράλληλα θα γίνεται αναφορά στο ιστορικό πλαίσιο του έργου και ότι περιλαμβάνει αυτό: οικονομία, κοινωνικές σχέσεις, ιδεολογίες (θρησκεία, πολιτική κ.λπ.) και πώς μεταπλάθονται σε εικαστική φόρμα. Πώς αποδίδονται δηλαδή μέσω της άρρηκτης εικαστικής γλώσσας.

Θα επικεντρωθούμε σε μεγάλες πολιτισμικές ενότητες πριν τον Μοντερνισμό, Αίγυπτο, αρχαιότητα, Μεσαίωνα (δυτικό και ανατολικό), Αναγέννηση και εξής, μέχρι τον Ρομαντισμό, τότε δηλαδή που το υποκείμενο-δημιουργός είναι, άλλοτε περισσότερο και άλλοτε λιγότερο, συλλογικής υφής και όχι ατομικής.

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 007

Από τον Αφηρημένο Εξπρεσιονισμό στη Σύγχρονη Τέχνη (Προσφερόμενο ως ελεύθερης επιλογής)

Έλενα Χαμαλίδη, Επίκ. Καθηγήτρια Ιονίου Πανεπιστημίου (ανάθεση)

Στο μάθημα θα διδαχτεί η ιστορία της τέχνης στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ, από το μεταπολεμικό μοντερνισμό (Αφηρημένος Εξπρεσιονισμός / Σχολή της Νέας Υόρκης) ως τις σύγχρονες τάσεις των τελευταίων δεκαετιών, και θα επιχειρηθεί μία εισαγωγική προσέγγιση της συζήτησης γύρω από το “μεταμοντέρνο”. Η δομή του μαθήματος περιστρέφεται γύρω από την εξέταση της τέχνης στο ιστορικό και κοινωνικοπολιτικό της συγκείμενο, και αρθρώνεται, συνδυαστικά, γύρω είτε από καλλιτεχνικά κινήματα είτε από θεματικές που απασχολούν καλλιτέχνες που χρησιμοποιούν διαφορετικά μέσα ή συνδυασμό μέσων (επιτέλεση, εγκαταστάσεις, φωτογραφία, ζωγραφική κ.ά.).

Σε αυτό το πλαίσιο, θα θιγούν ζητήματα, μεταξύ των οποίων, η προσπάθεια της καθιέρωσης της μεταπολεμικής παράδοσης του μοντερνισμού από τις ΗΠΑ στο πλαίσιο και της πολιτιστικής πολιτικής τους εν μέσω Ψυχρού Πολέμου, η συζήτηση για την απάντηση των “νέο-πρωτοποριών”, η σχέση τους με τη ‘χαμηλή’ κουλτούρα, η τάση του επιστημονισμού στην τέχνη, η θεσμοποίηση και εμπορευματοποίηση της τέχνης την εποχή της παγκοσμιοποιημένης αγοράς και η θέση των καλλιτεχνών, το ζήτημα των ταυτοτήτων, επιτόπια τέχνη και δημόσιος χώρος / σφαίρα, το πολιτικό στη σύγχρονη τέχνη, η εξέλιξη ‘παραδοσιακών’ μέσων, όπως η ζωγραφική και η γλυπτική, και η εμφάνιση νέων (βίντεο αρτ).

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 011

Ιστορία Τέχνης μη Δυτικών Πολιτισμών (Προσφερόμενο ως ελεύθερης επιλογής)

Ελένη Κονδύλη, Αναπλ. Καθηγήτρια ΕΚΠΑ (ανάθεση)

Στόχος του μαθήματος είναι να ενσωματωθεί στη θέαση της ιδέας του πολιτισμού και τη μελέτη του, μια πρώτη συστηματική ματιά της ετερότητας. Στο ιδεολογικό και πολιτικό δίπολο ‘ανατολή-δύση’, έχει σχηματιστεί ένα είδος οριενταλισμού, ενός δηλαδή φαντασιακού άλλοθι για το πώς βλέπουν οι ανεπτυγμένες κοινωνίες την Ασία, είτε ‘εγγύς ή μέση’, είτε ‘άπω’. Επειδή η διασπασμένη γνώση οδηγεί σε απλοποιήσεις και διαχωρισμούς, ενώ μια ιστορική γνώση δείχνει τα βήματα και την εξέλιξη/αλλοίωση της ανθρώπινης σκέψης και του πολιτισμού σκαλί-σκαλί, βήμα-βήμα, εικόνα-εικόνα, θεωρούμε ότι ένα μάθημα ‘μη-δυτικών’ πολιτισμών μπορεί να βοηθήσει σε σωστότερη άρθρωση της γνώσης, της έρευνας, της ανθρωπιστικής στάσης απέναντι στις ανθρωπιστικές επιστήμες.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ

ΠΡΑ

Υπεύθυνοι Καθηγητές: Κώστας Ιωαννίδης

Επικουρία στην οργάνωση του μαθήματος: Μαρία Χατζή, μέλος ΕΤΕΠ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

Σ-ΦΙ-ΦΙΤΑΕ 703

Οπτική θεωρία και εικαστικές τέχνες

Φαίη Ζήκα

Το σεμινάριο εστιάζει στις νεότερες εξελίξεις στην ψυχολογία και τη νευροφυσιολογία της οπτικής αντίληψης, και στο πώς αυτές επηρέασαν την καλλιτεχνική δημιουργία και την αισθητική θεωρία στο δεύτερο μισό του 20^{ου} και στις αρχές του 21^{ου} αιώνα. Το

μάθημα διερευνά επίσης την κριτική στον «οφθαλμοκεντρισμό» και το άνοιγμα της τέχνης προς τις άλλες αισθήσεις και προς μια πολυ-αισθητηριακή αισθητική.

Σ-ΑΡ-ΙΣΘΕΤΑ 400

Μουσεία: ιστορία και αρχιτεκτονική

Ανδρέας Γιακουμακάτος

Δίνεται έμφαση στην κατανόηση της γέννησης και εξέλιξης του θεσμού του μουσείου από την άποψη της αρχιτεκτονικής. Εξετάζονται ζητήματα όπως η δημιουργία συλλογών έργων τέχνης στη διάρκεια της Αναγέννησης, η πορεία προς τη διαμόρφωση της νέας τυπολογίας του κτιρίου μουσείου ως δημόσιου χώρου πολιτισμού την περίοδο του Νεοκλασικισμού, η εξέλιξη του κτιρίου μουσείου και ο πολλαπλασιασμός της θεματικής των μουσείων μεταξύ 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα, η μεταπολεμική έκρηξη του θεσμού του μουσείου, η σύγχρονη ιδέα του μουσείου και η διεθνής πλουραλιστική περιπτωσιολογία. Χρησιμοποιούνται οπτικοακουστικά μέσα για την κατανόηση εμβληματικών παραδειγμάτων.

Σ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 906

Η κρυφή ζωή των έργων

Υπεύθυνος καθηγητής: Ανδρέας Ιωαννίδης

Διδασκαλία μαθήματος: Μιχαήλ Δουλγερίδης

Το μάθημα έχει εφαρμοσμένο χαρακτήρα και σκοπό τη γνωριμία και εξοικείωση των μελλοντικών ιστορικών τέχνης με τις εφαρμογές των νέων τεχνολογιών στον πολιτισμό. Επιδιώκει να βοηθήσει τους υποψήφιους ιστορικούς της τέχνης και τους μελετητές των έργων τέχνης να διευρύνουν τον πληροφοριακό ορίζοντα και να εμπλουτίσουν το γνωστικό επίπεδο της επιστήμης τους. Χρησιμοποιώντας ως εργαλείο τα επιτεύγματα των θετικών επιστημών θα προσεγγίζουν τους ζωγραφικούς πίνακες πλέον με καινοτόμο και ρηξικέλευθη διάσταση.

Η ανάγκη προσέγγισης και μελέτης των έργων τέχνης δια μέσου των νέων τεχνολογιών άρχισε ιστορικά να προκύπτει κυρίως από την ανάγκη μελέτης των προβλημάτων που ανέκυπταν εξ' αιτίας των φυσικών μεταβολών που παρατηρούνταν στα υλικά δόμησης των έργων και αφετέρου λόγω της ανάγκης του ιστορικού της τέχνης να προσεγγίσει το εικαστικό έργο πλέον με καινοτόμο τρόπο χρησιμοποιώντας τα επιτεύγματα της σύγχρονης τεχνολογίας και των εφαρμογών της.

Στο πλαίσιο του μαθήματος πραγματοποιείται μια ολοκληρωμένη καταγραφή και παρουσίαση των νέων μεθόδων, των μεθοδολογιών και των εφαρμογών τους στον πολιτιστικό χώρο. Το μάθημα καλύπτει ένα ευρύτατο φάσμα θεμάτων, τόσο μέσω θεωρητικών διαλέξεων όσο και μέσω επισκέψεων στο εργαστήριο συντήρησης της Εθνικής Πινακοθήκης και σε ερευνητικά εργαστήρια. Με πλούσιο εποπτικό υλικό και πολλά παραδείγματα περιπτώσεων έργων και βιβλιογραφίας θα γίνει η προσπάθεια πρόκλησης των φοιτητών στη γνωριμία με την καινοτόμο προσέγγιση των έργων τέχνης.

Σ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 907

Οι εικόνες ως ιστορικές μαρτυρίες

Υπεύθυνη Καθηγήτρια: Άντα Διάλλα

Διδασκαλία: Αθηνά Παπανικολάου (ανάθεση)

Οι εικόνες στην πολιτισμική ιστορία έχουν τη δική τους θέση δίπλα στα γραπτά κείμενα και τις προφορικές μαρτυρίες, διευρύνοντας το φάσμα των ιστορικών τεκμηρίων. Λειτουργούν ως μάρτυρες του υλικού βίου των ανθρώπων και ως προσπάθεια ερμηνείας ή επαναδιαπραγμάτευσης του παρελθόντος.

Στόχος του σεμιναρίου είναι: α) η διερεύνηση της δυνατότητας των εικόνων να μιλήσουν για το παρελθόν, παρουσιάζοντάς μας το χώρο και τον τρόπο ζωής των κοινωνιών, τους ίδιους τους ανθρώπους, τις συλλογικές και τις ατομικές επιδιώξεις τους, και β) η παρατήρηση και η αξιολόγηση της δικής μας στάσης -αυτόπτες μάρτυρες ή δύσπιστοι θεατές- απέναντι στην καταγραφή του παρελθόντος μέσα από την εικαστική δημιουργία.

Η' εξάμηνο

Υποχρεωτικά 3 ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ και 1 ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

ή

2 ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ και 1 ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Δ-ΑΡ-ΙΣΘΕΤΑ 100

Η ελληνική αρχιτεκτονική από τον 19^ο στον 21^ο αιώνα (Προσφερόμενο ως κατ' επιλογήν υποχρεωτικό)

Ανδρέας Γιακουμακάτος

Η νεότερη και σύγχρονη αρχιτεκτονική πραγματικότητα του τόπου: Νεοκλασικισμός, Εκλεκτικισμός, Μοντέρνο κίνημα, Μεταπολεμική ανοικοδόμηση, Αρχιτεκτονική

πραγματικότητα της δεκαετίας του 1960. Εξετάζεται η γέννηση της ιδέας του Τόπου στην αρχιτεκτονική (1911), η ευρωπαϊκή προβολή της ελληνικής αρχιτεκτονικής στη δεκαετία του 1930, τα διεθνιστικά φαινόμενα μετά το 1945, το έργο των σύγχρονων αρχιτεκτόνων. Δίνεται έμφαση στην αρχιτεκτονική ως πολιτισμικό φαινόμενο σε συνάρτηση με τις άλλες εκφράσεις του ελληνικού πολιτισμού. Γίνεται ευρεία χρήση σχετικών ντοκουμαντέρ και άλλων οπτικοακουστικών μέσων.

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 008

Κριτικές προσεγγίσεις στην Ιστορία της Τέχνης: Ο θεσμός του μουσείου (Προσφερόμενο ως κατ' επιλογήν υποχρεωτικό)

Ασημίνα Κανιάρη

Η κριτική των θεσμών στην Ιστορία της Τέχνης: το Μουσείο. Μελέτες περίπτωσης: Το Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης στη θεωρία και εικαστική πρακτική του 20^{ου} αιώνα. Προδρομικές μορφές: το Σαλόν του 19^{ου} αιώνα. Σύγχρονα ζητήματα.

Δ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 001

Ειδικά Θέματα της Ιστορίας της Τέχνης: Διδακτική του Μοντερνισμού

Ανδρέας Ιωαννίδης

Η θεωρητική τοποθέτηση είναι η ίδια με αυτήν της Διδακτικής της Ιστορίας της Τέχνης με τη διαφορά ότι θα ασχοληθούμε με τον Μοντερνισμό (Ιμπρεσιονισμό, Κυβισμό, Νταντά, Εξπρεσιονισμό...) και τη Σύγχρονη Τέχνη. Περίοδος όπου το υποκείμενο-δημιουργός είναι περισσότερο ατομικής υφής και λιγότερο συλλογικής.

Δ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 603

Επιμέλεια Εκθέσεων (Προσφερόμενο ως ελεύθερης επιλογής)

Αγγελική Τζωρτζάκη (Πανεπ. υπότροφος)

Ο βασικός άξονας αυτού του θεωρητικού και εφαρμοσμένου μαθήματος είναι η επισκόπηση των επιμελητικών πρακτικών και των νέων κατευθύνσεων σε αυτές μέσα από τη μελέτη περιπτώσεων πρόσφατων παραδειγμάτων από εκθέσεις στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Εξετάζονται ο ρόλος του επιμελητή και οι συνέργειες με τους εικαστικούς και τους φορείς που διοργανώνουν εκθέσεις, καθώς και οι πρακτικές εκφάνσεις και ζητήματα ως προς τη διοργάνωση μιας έκθεσης. Α. Διαφορές ανάμεσα

στις περιοδικές και μόνιμες εκθέσεις και ζητήματα που τίθενται ως προς την επιμέλεια. Β. Ο καλλιτέχνης ως επιμελητής. Γ. Επισκόπηση σημαντικών παραδειγμάτων διεθνών εκθέσεων και πρακτικών που εισάγουν. Δ. Επιμέλεια και νέες μορφές τέχνης: από τις ψηφιακές μορφές τέχνης στις bioarts.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

Σ-ΦΙ-ΦΙΤΑΕ 708

Θεωρία και μαθητεία της τέχνης: Βάρμπουργκ, Προυστ, Μερλώ-Ποντύ, Ντελέζ Παναγιώτης Πούλος

Είναι ευνόητο σε τι διαφέρουν τα εγχειρήματα του Άμπυ Βάρμπουργκ, του Μαρσέλ Προυστ, του Μωρίς Μερλώ-Ποντύ και του Ζιλ Ντελέζ: διαφέρουν ως προς το είδος τους, καθώς ο πρώτος είναι θεωρητικός της τέχνης, ο δεύτερος είναι συγγραφέας, ο τρίτος και ο τέταρτος είναι φιλόσοφοι. Αυτό που μας ενδιαφέρει εδώ είναι, ωστόσο, τα νήματα που τους ενώνουν: η βαθιά κατανόησή τους σε σχέση με τη λογική που διέπει την ιστορία της παράδοσής τους (στις Εικαστικές Τέχνες και την Ανθρωπολογία, στα Γράμματα και τη Φιλοσοφία, αντίστοιχα), ο ριζοσπαστικός νεωτερισμός τους, αν πάρουμε υπόψη μας τα οικογενειακά, πολιτισμικά και κοινωνικά συμφραζόμενα, κοντολογίς, η αναστοχαστική και ανατρεπτική πτυχή της δραστηριότητάς τους. Εξετάζοντας λοιπόν τον «νέο τρόπο» τους, δηλαδή τη δυναμική που εγκαινιάζουν, μας δίνεται η ευκαιρία να προσεγγίσουμε όχι μόνο την ιστορία της αισθητικής παράδοσης των τελευταίων 150 χρόνων, αλλά και τα βασικά μεθοδολογικά ζητήματα με τα οποία έρχεται αναγκαστικά σε επαφή όποιος επιθυμεί να εντρυφήσει στα προβλήματα της Θεωρίας και της Μαθητείας της Τέχνης.

Σ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 207

Το μεσαιωνικό εικονογραφημένο βιβλίο: Σύγχρονες ερευνητικές και ερμηνευτικές προσεγγίσεις

Καλλιρρόη Λινάρδου

Σκοπός του ειδικού μαθήματος είναι η εισαγωγή των φοιτητών στη μελέτη των Μεσαιωνικών εικονογραφημένων χειρογράφων και τα προβλήματα που σχετίζονται με την κατανόησή τους (Προβλήματα μεθόδου και προσέγγισης, Σχέση λόγου και εικόνας, Η μαρτυρία των χειρογράφων για τους δημιουργούς και το αναγνωστικό κοινό

τους, Νοηματοδότηση και ερμηνεία παραδειγμάτων ιδιάζουσας εικονογράφησης, Ανταλλαγές μεταξύ Ανατολής και Δύσης).

Σ-ΑΝ-ΦΙΤΑΕ 900

Ψυχανάλυση και Τέχνη

Αναστασία Κατσογιάννη (Πανεπ. υπότροφος)

Με αφετηρία βασικά φροϋδικά κείμενα και μεταγενέστερες απόψεις σχετικά με την τέχνη, τη λογοτεχνία και το όνειρο, θα γίνει:

- Εισαγωγή στις έννοιες της παράστασης, της ερμηνευτικής κατασκευής, του ατομικού και του κοινωνικού φαντασιακού
- Διερεύνηση της δημιουργικής διαδικασίας ως δραστηριότητας μετασχηματισμού των ενορμήσεων και ανάδυσης νέων μορφών παράστασης
- Μελέτη των ορίων της ψυχαναλυτικής προσέγγισης στην κατανόηση της πραγμάτωσης του έργου τέχνης.

Σ-ΦΙ-ΦΙΤΑΕ 707

Αισθητική του Μεταμοντέρνου

Γ. Ξηροπαϊδης

Στο σεμινάριο αυτό θα αναδείξουμε και θα υποβάλουμε σε συστηματικό έλεγχο τις θεμελιώδεις αρχές που διέπουν την αισθητική θεωρία του μεταμοντερνισμού.

Ταυτοχρόνως, θα διερευνήσουμε την επιρροή που άσκησε στις εικαστικές τέχνες, στην αρχιτεκτονική και στη λογοτεχνία και θα προσπαθήσουμε να φωτίσουμε τα αίτιά της.

Θα στηριχθούμε εν προκειμένω στο έργο αντιπροσωπευτικών στοχαστών του μεταμοντερνισμού όπως ο Μισέλ Φουκώ, ο Ζαν-Φρανσουά Λυοτάρ ή ο Ζακ Ντερριντά.

Τέλος, θα συζητήσουμε διεξοδικά τις κρίσιμες ενστάσεις που διατύπωσε ο Γιούργκεν Χάμπερμας κατά του μεταμοντερνισμού στις περίφημες πανεπιστημιακές παραδόσεις του *Ο φιλοσοφικός λόγος της νεωτερικότητας*.

Οι φοιτητές που θα συμμετάσχουν θα εξοικειωθούν αφενός με μεθόδους ανάλυσης ενός πολυσχιδούς ιστορικού φαινομένου κι αφετέρου με τρόπους προσέγγισης σύνθετων κανονιστικών ζητημάτων.

Σ-ΤΕ-ΙΣΘΕΤΑ 202

Τέχνη και Μέσα: Προβλήματα Ιστοριογραφίας της Τέχνης

Μαρία Κονομή (Πανεπ. υπότροφος)

Εισαγωγή στις ψηφιακές μορφές τέχνης και την ιστορία τους στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Α. Εισαγωγή στις πειραματικές τεχνικές της σύγχρονης τέχνης του 1960 με έμφαση στη στροφή στο Video. Β. Η στροφή στα «νέα μέσα» και το ζήτημα της ιστοριογραφίας των νέων μορφών τέχνης σε σχέση με την ιστορία της σύγχρονης τέχνης. Γ. Εκδοχές των νέων μέσων, από τις ψηφιακές μορφές τέχνης στις bioarts.

Σ-ΦΙ-ΦΙΤΑΕ 709

Μεταξύ φύσης και τέχνης: κήπος, τοπίο, landart

Φαίη Ζήκα

Ο κήπος είναι μια προσπάθεια οικείωσης της φύσης από τον άνθρωπο, προσπάθεια που συνδυάζει φιλοσοφικό στοχασμό, επιστημονική γνώση, αισθητική άποψη, αρχιτεκτονικό σχεδιασμό, τεχνική εμπειρογνωμοσύνη και πρακτική ενασχόληση. Το σεμινάριο ξεκινάει με τη διερεύνηση της έννοιας του τοπίου ως αντικείμενο θέασης αλλά και διαμόρφωσης από την Αναγέννηση και μετά, και εστιάζει στην έννοια και την πρακτική του κήπου με βάση θεωρητικές και καλλιτεχνικές προσεγγίσεις. Έμφαση δίδεται στις θεωρητικές διαμάχες του 18^{ου} αιώνα στο πλαίσιο της ανάδυσης της Αισθητικής ως ξεχωριστού φιλοσοφικού κλάδου, ο οποίος δεν αφορούσε τόσο την τέχνη όσο τη φύση. Εξετάζονται επίσης οι φιλοσοφικές προσεγγίσεις μη δυτικών πολιτισμών (λ.χ. ιαπωνικός, ισλαμικός), καθώς και οι θεωρητικές μετατοπίσεις στο συγκεκριμένο πεδίο οι οποίες οδηγούν στη landart του δεύτερου μισού του 20^{ου} αιώνα και σε άλλες μορφές σύγχρονης τέχνης που πραγματεύονται τη σχέση με τη φύση.

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΤΥ

Η πτυχιακή εργασία πρέπει να έχει έκταση 10.000 – 12.000 λέξεις (με τις υποσημειώσεις). Ο φοιτητής δηλώνει υποχρεωτικά με αίτησή του στη Γραμματεία τρεις (3) βδομάδες μετά την έναρξη του Η' εξαμήνου το όνομα του επιβλέποντος με τον οποίο πρέπει να έχει έρθει ήδη σε συμφωνία. Στο περιεχόμενο της αίτησης περιλαμβάνεται ο ακριβής τίτλος της πτυχιακής, ο επιβλέπων Καθηγητής, η περίοδος υποστήριξης της πτυχιακής (εαρινή ή φθινοπωρινή εξεταστική περίοδος) και η έγκριση της αίτησης από τον επιβλέποντα. Η πτυχιακή εργασία υποστηρίζεται από το φοιτητή

προφορικώς σε τακτή ημερομηνία είτε κατά την εαρινή είτε κατά τη φθινοπωρινή εξεταστική περίοδο ενώπιον Τριμελούς Επιτροπής, που ορίζεται κατόπιν εισήγησης του επιβλέποντος με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος. Εάν ο βαθμός της εργασίας είναι κατώτερος της βάσης πέντε (5), ο φοιτητής πρέπει είτε να τη δηλώσει και να την εκπονήσει εκ νέου, είτε να επιλέξει αντ' αυτής 1 Σεμινάριο και 1 Διάλεξη Η' εξαμήνου.

Τρία αντίτυπα της πτυχιακής εργασίας κατατίθενται από το φοιτητή στη Γραμματεία μία εβδομάδα τουλάχιστον πριν την υποστήριξη (η ηλεκτρονική υποβολή της εργασίας είναι δυνατή, όχι όμως υποχρεωτική), ενώ ένα αντίτυπο της εργασίας (μετά τις όποιες διορθώσεις έχουν ζητηθεί από την Τριμελή Επιτροπή) κατατίθεται αμέσως μετά την υποστήριξη στη Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος.

Κωδικοί Erasmus

E-ΙΣΘΕΤΑ 001-499 «Ειδικά θέματα ιστορίας της τέχνης και της αρχιτεκτονικής»

E-ΦΙΤΑΕ 500-999 «Ειδικά θέματα φιλοσοφίας της τέχνης και ανθρωπιστικών επιστημών».

Σεμινάρια

Τα σεμινάρια του Τμήματος ΘΙΣΤΕ είναι εβδομαδιαία, τρίαωρα μαθήματα, κατ' επιλογήν υποχρεωτικά, τα οποία προσφέρονται στο 3^ο και 4^ο έτος σπουδών. Κάθε σεμινάριο έχει διάρκεια ενός ακαδημαϊκού εξαμήνου. Στόχος τους είναι να εξοικειώσουν ένα μικρό αριθμό φοιτητών –ελάχιστος αριθμός εγγεγραμμένων φοιτητών τρεις και μέγιστος εικοσιπέντε– με τις βασικές αρχές της έρευνας μέσω της συγγραφής επιστημονικών εργασιών. Το αντικείμενο των σεμιναρίων είναι εξειδικευμένο και εστιασμένο στην πραγμάτευση σε βάθος επιστημονικών θεμάτων που άπτονται του γνωστικού πεδίου που καλύπτει το κάθε σεμινάριο. Η δήλωση παρακολούθησης του σεμιναρίου γίνεται από τον εκάστοτε φοιτητή απευθείας στον

υπεύθυνο διδάσκοντα μέχρι και τη δεύτερη εβδομάδα από την έναρξη των μαθημάτων. Σύμφωνα με σχετικές αποφάσεις της Συνέλευσης του Τμήματος:

1. Η παρακολούθηση των σεμιναρίων είναι υποχρεωτική και επιτρέπονται μέχρι τρεις απουσίες.
2. Σε ειδικές περιπτώσεις σοβαρού κωλύματος ή αντικειμενικής δυσκολίας ανταπόκρισης στην παραπάνω υποχρέωση (ασθένεια, επαγγελματική δυσκολία) θα πρέπει –είτε κατά την έναρξη των μαθημάτων (όταν το κώλυμα είναι προβλέψιμο) είτε αμέσως μόλις προκύψει αυτό– ο φοιτητής να έρθει σε συνεννόηση με τον υπεύθυνο διδάσκοντα για να βρεθεί η βέλτιστη, κατά περίπτωση, δυνατή λύση, ώστε να μη χαθεί το μάθημα.
3. Οι διδάσκοντες δηλώνουν στη Γραμματεία τα ονόματα των φοιτητών που παρακολουθούν τα σεμινάρια, τρεις εβδομάδες από την έναρξη του αντίστοιχου εξαμήνου.

Ως προς τη δομή των μαθημάτων επισημαίνεται ότι, κατά κανόνα, προηγούνται εισαγωγικές εισηγήσεις του εκάστοτε διδάσκοντα, προκειμένου να γίνουν σαφείς τόσο οι θεματικοί άξονες του σεμιναρίου όσο και ζητήματα που αφορούν στη συγγραφή μιας επιστημονικής εργασίας. Ο κάθε φοιτητής επιλέγει σε συνεργασία με τον διδάσκοντα ένα θέμα με βάση το οποίο θα συγγράψει την εργασία του, η οποία θα πρέπει να κυμαίνεται μεταξύ 3.000 και 4.000 λέξεων. Επίσης, κατά κανόνα, σε τακτή ημερομηνία, η οποία προκαθορίζεται από τον διδάσκοντα μετά την παράδοση των θεμάτων, ο φοιτητής προβαίνει σε προφορική παρουσίαση της εργασίας του –ανάλογα με τον βαθμό στον οποίο έχει προχωρήσει την επεξεργασία του θέματός του– ενώπιον των υπολοίπων φοιτητών που παρακολουθούν το σεμινάριο και ακολουθεί συζήτηση. Αποτελεί προϋπόθεση για τη συζήτηση οι φοιτητές να έρχονται προετοιμασμένοι σε κάθε συνάντηση, έχοντας προηγουμένως μελετήσει τη βιβλιογραφία που θα έχει ενδεχομένως υποδείξει ο διδάσκων.

Η γραπτή εργασία παραδίδεται εμπρόθεσμα στον διδάσκοντα είτε κατά την πρώτη είτε κατά τη δεύτερη εξεταστική περίοδο. Η μη παράδοση της εργασίας κατά την τακτή ημερομηνία συνεπάγεται την αποτυχία στο μάθημα και την εκ νέου παρακολούθηση το προσεχές εξάμηνο του ίδιου –εάν προσφέρεται– ή άλλου σεμιναρίου. Ο βαθμός του σεμιναρίου εξαρτάται από την ποιότητα της προφορικής παρουσίασης και του περιεχομένου της γραπτής εργασίας και από την ενεργό συμμετοχή του φοιτητή στις

συζητήσεις, οι οποίες αφορούν τα ερευνητικά ζητήματα που τέθηκαν στο πλαίσιο του σεμιναρίου.